

Ua. 2. 2. 2.

Handwritten text in cursive script, possibly a signature or a name, located in the lower middle section of the page.

Ee. 1.

a. 5. 52. 1.

DISSERTATIO EPISTOLARIS

QVA

VIRO

ILLVSTRI, MAGNIFICO ATQVE EXCELLEN-
TISSIMO

FRIDERICO HOFFMANNO

SERENISSIMI REGIS PRVSSICI

A CONSILIIIS SANCTIORIBVS ET ARCHIATRO, ACADE-
MIÆ FRIDERICIANÆ SENIORI ET PROFESSORI MEDICINÆ PRI-
MARIO, COMITI PALATINO CÆSAREO, SOCIETATIS IMPERATO-
RIÆ CAROLINÆ, PETROPOLITANÆ, BRITANNICÆ
ET PRVSSICÆ SODALI

DIEM NATALEM LXXXII

DIE V. NON. MARTII.

FAVSTISSIMO SIDERE RELVCENTEM
GRATV LATVRVS

DE

AVDITV DIFFICILI QVI IN FEBRIVM
ACVTARVM DECREMENTO SÆ-
PIVS OBSERVATVR

PAVCA PRÆFATVS EST

JOACHIMVS FRIDERICVS BOLTEN

DOCTOR MEDICVS.

ALTONÆ,
OPERIS HVLLIANIS.

12

DISSERTATIO EPISTOLARIS

QVA

VIRI

ILLVSTR. MAGNifico ATQVE EXCELLEN-
TISSIMO

FRIDERICO HOFFMANNO

SERENISSIMI REGIS PRVSSICI

A CONSILII SANCTORVVS ET ARCHICAMERO ACAD-
EMIE FRIDERICIANE SENIORI ET PROFESSORI MEDICINAE PRI-
MARIO COMITI PALATINO CAESAREO SOCIETATIS IMPERATO-
RIAE CAROLINAE PETROPOLITANAE BRITANNICAE
ET PRVSSICAE SODALI

DIEI NATALIAM LXXXII

DIE V. NON. MARTII.

FAVSTISSIMO SIBERE RELVSCENTEM
GRATVLTAVVS

DE

AVDITV DIFFICILI QVI IN FEBRIVM

ACVTARVM DECREMENTO SA-

PVS OBSERVAVVS

TAVCA PRAEFAVS EST

IOACHIMVVS FRIDERICVS BOLTEN

DOCTOR MEDICVS

ALTONAE,

OPVVS HALLIANVS

VIR ILLVSTRIS, (*)

MAGNIFICE ATQVE EXCELLENTISSIME.

Tametsi satisfacerem omnibus: *TIBI* tamen nunquam satisfaciam. Tanta enim est *TVA* erga me benevolentia, ut illam vel mente concipere nequeam nedum eloqui verbis. Recordor equidem beneficiorum, quibus me ornasti & illis vehementer delector. Prasertim vero labor, quod *IPSE* me erudire & solidis Medicinæ principiis imbuere non tantum, sed ad hunc vsque diem favore prosequi volueris: quæ tamen singula prolixius recensere modestia prohibet. Sufficiat saltem dixisse, me discipulorum *TVOYVM* numero adscriptum fuisse; hinc nemo non videt, quam *TIBI PRÆCEPTOR EXOPTATISSIME* sim quam obstrictissimus. Diu jam optavi, ut occasio se mihi offerret; qua gratissimum meum *TIBI* significare possem animum: verum enim vero, nullum tempus scopo meo magis conuenire videbatur, quam proxime imminens dies V. Nonar Martii, qui *TIBI* natalis est LXXXII. Hic sane mihi verè festus erit, illumque celebrare non intermittam. Ut vero laetitiae publica reftificatio eo esset locupletior hæc ad *TE* dare litteras, ac eas, quas *TIBI* debeo gratias, id est maximas & immortales persolvere non dubitavi. Cum insuper nouerim, quod gratæ *TIBI* sint ea litteræ, quæ de argumento non adeo trito disquirunt, constitui mecum *de auditu difficili in acutarum decremento* agere & pauca in presenti disputare. Ipse etenim *VIR ILLVSTRIS*, ansam mihi desi-

disti, ut in hanc rem alius paulo inquirerem: Nam in *Medicina Rationali Systematica* hujus phaenomeni passim mentionem fecisti *vid. Tom. IV. pag. 253 & 269* postea autem didici hoc thema vel idem elaboratione dignum esse, quia de illo inter Medicos alium fere obseruatur silentium, ejusque causam nec adeo manifestam, nedum euietam esse. Breuib; itaque negotium expediturus hos, qui sequuntur, pono aphorismos.

* * * * *

§. I.

Audius est facultas percipiendi sonos: auditus ergo est sensus externus.

§. II.

Sensus externus non oritur, nisi conuenienter motis organi sui paribus *princ. metaphysic.* sonorum itaque representatio non existit sine motu conuenienti partium quarundam auditus organon constituentium §. I.

§. III.

Partes quae conuenienter mouentur dum audimus, sunt tympanum, ossicula auditus & neruus acusticus, praesertim ejus portio dura, vt ex physiologia & anatomia notissimum est: hic motus sequentem in modum producit. Sonus a motu tremulo corporis elastici formatus, aeri corpus proxime ambienti communicatur & quaquaersum propagatur, donec aeris motus euanescat: ejusmodi aer si in auris tympanum bene constitutum impingit, non potest non oriri tympani vibratio, quam excipit motus ossiculorum auditus, & hunc sequitur nerui auditorii motus cum quo simul soni perceptio excitatur. *Vid. Tractatus de organo auditus Excellentiss. CASSEBOHMI, Praeceptoris mei, quem grata mente semper colo. In hisce enim accuratam hujus organi descriptionem suppeditauit.*

§. IV.

Si sonos percipere volumus necesse est, ut aer supis impraegnatus ad hominis tympanum allidat: §. 3. meatus itaque auditorius occludi non debet. *per princ. anatom.* Tympanum vero tono debito gaudere oportet; est enim membrana; ea autem membranae natura est, vt motum conuenientem non concipiat, nisi debite tensa fuerit, id est tontum legitimum habeat, quod etiam de neruo acustico & tympani chorida valet: *princ. physiolog.* Tandem necesse est, vt musculi ossiculorum auditus sint illi, ita, vt horum ossiculorum motum efficere possint. §. 3.

§. V.

§. V. Auditus, qui quosdam sonos non percipit, quos antea percepit *difficilis* vocatur: percipit itaque auditus *difficilis* quosdam sonos: hinc in illo omnis audiendi facultas non est sublata §. 1. ergo a *surditate* quam maxime differt, & ab illa distingui debet.

§. VI. Sonos distinguere est eorum diuersitatem cognoscere. Quidquid prorsus non representatur, illius diuersitas cognosci non potest: auditus ergo *difficilis* sonos tam bene non distinguit ac quidem antea, dum non erat *difficilis*. §. 5.

§. VII. Auditus *difficilis* existentiae rationem habet, *per princip. metaphys.* illa vero non latet in sonorum conditione, §. 3. nec in anima representante: §. cit. in organi auditus itaque mutatione existat necesse est. §. 3. q. 1.

§. VIII. Dum sonos percipimus requiritur, vt aer sono motus in tympanum impingat. §. 4. Jam si meatus auditorius ex parte *occlusus* fuerit, tantum aeris ad membranam tympani non allidit ac antea: ergo quosdam sonos, quos antea percipere potuit non percipit: meatus ergo auditorius ex parte prater naturam *occlusus*, auditum reddit *difficilem*. §. 7. §. 5.

§. IX. Quando tympanum *relaxatum* fuerit, elastica ejus virtus minor est ac antea, ergo tam bene non vibrat vt quidem solebat: *per princip. physica* leuior itaque impulsus aeris nullum; maior autem motum tremulum tympani iusto minorem producit: soni itaque debiles non representantur, fortiores vero non tam bene ac antea: §. 3. auditus ergo quosdam sonos non percipit, quos antea percepit si tympani tonus labefactatus fuerit: ergo est *difficilis*: §. 5. relaxatio ergo toni membranæ tympani ad causas auditus *difficilis* pertinet: §. 7. hinc quo major hæc, eo maior audiendi difficultas.

§. X. Quod toni in membrana tympani relaxatio auditum *difficilem* pariat, ipsa experientia abunde satis testatur: raro enim senio confectum hominem inuenire licet, sine auditu *difficili*, & hic certe alii causæ non est tribuendus, quam tono languidiore, qui senectutis comes indiuisus esse solet. Idem confirmant exempla rariora de auditu amisso, qui durante strepitu insigni plurimum campanarum aut tympanorum simul pulsorum ope excitato rediit. Nisi omnia me fallunt, hæc ita explicanda videntur phænomena: aer durante strepitu insigni mirum in modum agitatur,

XX 2

tatur, hinc insigni cum impetu ad tympani membranam in aurem delatus fuit, & in illam fortissime egit: tympanum tanta vi perculum haut leuiter restitit & motum tremulum concepit; §. 9. hinc inter crebras vibrationes tendebatur & tonum amissum reasumebat. Dum isthæ scribo in manus incidit Diss. inauguralis Celeb. *NABOTH*, de *Auditu difficili* in hac similes casus legi ex *WILLISIO* allegatos, quos eadem ratione explicare non dubitauit.

Musculi, qui motui ossium inferuunt, nimium relaxati, vel nimis tensi, vel sanguine copioso repleti difficilius ossa mouent, quam quidem in statu naturali solent: *princip. pathol.* idem de musculis mallei & stapedis sentiendum. Hisce itaque musculis vel relaxatis, vel præternaturaliter rigidis, vel sanguine nimio oppletis quidam soni ossiculorum auditus motum producere nequeunt, fieri ergo non potest vt percipiantur: §. 4. 3. ergo enumeratæ modo musculorum ossicula auditus mouentium conditiones auditum difficilem efficiunt. §. 7. 5. Hisce causis omnino annumeranda est resolutio seu relaxatio chordæ tympani & nerui acustici, §. 4.

Quælibet causarum quæ §. 11, 9, 8. leguntur, sufficit ad auditum difficilem formandum: ergo nullum est dubium, quin plures simul sumta eundem effectum eo edant certius. Plura non addo de auditu difficili, & hac de causâ ulteriorem ejus causarum indagacionem mitto. Animus enim non est de auditu difficili ex instituto agere.

Si calor præternaturalis frigus præternaturale sequitur, adest *febris*: cujus paroxysmus post notabile temporis spatium vel redit, vel non recurrit: si prius; febris est *intermittens*, *algida* seu *frigida*: si posterior; febris est *acuta* seu *calida*: hæc vel quoad sensus externos remittit, vel nullæ prorsus remissionis in illa obseruantur: prior est *continua*, posterior *contingens*. Male itaque febres a quibusdam in intermittentes & continuas diuiduntur: febris autem sola frigida sine omni calore, qualem quidam fingunt ad non entia pertinet.

Febres acutæ quarum exitus salutaris est soluntur crisi: *princip. pathol.* hæc in plurimis est sudor copiosus in quibusdam vero largior vrinæ euacuatio, in aliis diarrhœa: quædam febres hæmorrhagia iudicantur: aliquando autem tumores inflammatorii, aliquando frigidi acutarum febrium finem accelerant. Facta crisi *febris acuta declinat*, seu harum febrium *decrementum* adest, quamprimum crisis facta fuerit. §. XV.

§. XV. In omni acutarum declinatione auditum difficilem videre non licet, sed occurrit præsertim in febribus petechialibus, petechizantibus sudore critico copiosissimo judicatis: porro sequitur crisin tumore parotidum factam.

§. XVI. Parotis est glandula, quæ proxime circa auditorium meatum posita est: princip. anatom. hæc ergo si intumescit meatum hunc comprimit & ex parte occludit, hinc oritur auditus difficilis. §. 3. Auditus ergo difficilis in declinatione febris, tumore parotidum notabili finita, occurrens, ortum suum tumori hujus glandulæ debet. Addo, quæ non sine ratione conjicio: scilicet humorem cavitatis tympani symbolam conferre ad formandum auditum difficilem, qui in febribus acutis metastasi ad caput solutus existit; nihil enim ob stare videtur, quo minus statim hujus humoris copiosorem secretionem fieri in febrium acutarum declinationibus de quibus mihi sermo est.

§. XVII.

Sudor est aqua calida, hæc si corporis vivi fibras solido molles diu contingit, omnem fere illarum tonum destruit: a sudore itaque critico largiori cutis tota & ei subitrata musculosa & membranacea partes valde debilitantur, quod & experientia testatur. Iam si omnes subcutanea partes & ipsa cutis tantam in hæc febribus patiuntur toni jacturam, tympani membrana; ejus chorda & muscoli mallei atque stapedis excipi non possunt: plenaria itaque fere toni depravatio tympani & illius chorda, musculorum, qui motui officulorum auditus dicati sunt & nervi auditorii continet rationem sufficientem existentia auditus difficilis in quarundam acutarum decremento occurrentis. §. 9, 11. Hæc autem non ita interpretanda sunt ac si omnis auditus difficilis in acutarum declinatione existens pro causa agnoscat sudorem criticum: §. 16. multo minus hæc mens mea est; ac si statuerem, quod omnis sudor criticus auditum producat difficilem, sed si post sudorem criticum in acutarum declinatione adest auditus difficilis sudori huic ascribi debet. Inrerim certus mihi persuadeo auditum difficilem in acutarum declinatione sæpius existere, quam quidem creditur: præsertim si largiori cerumini secretioni virtus emolliens & hinc tympanum relaxans tribuenda esset.

§. XVIII.

Verum enim vero non satis euidæ videtur propositio, quæ sudorem criticum cujusdam auditus difficilis causam esse enunciat; quia non constat an sudor in aure interna cieri possit. Discat autem ex anatomicis, cujus animo hoc in hæret dubium, omnes auris internæ cavitates inuestitas esse membrana, quæ permultis vas sanguiferis instructa est: hoc si verum, necessario

cessario adfunt horum extremitates, quæ pororum nomine veniunt: jam per princip. *physiolog.* sole meridiano clarius est transpirationem fieri in ipsis auris internæ cavitatibus: hisce necessario concedendis, quis ibi inficias & ibi sudorem generari posse, qui tympani membranam iusta priuat tonica tensione, vt humoris, qui in tympani cavitare reperitur mentionem non faciam: hinc enim abunde euincit, quod sudor in aure internæ generari possit.

§. XIX.

Tam facile est iudicare, cur auditus de quo loquimur sit prælagium fausti febris acutæ exitus: neque minus cur non opus sit hunc remediis debellare; metastasi enim discussa & tono restituto sua sponte euanescit.

§. XX.

Alia febribus acutis solemnes crises auditum efficere non solent diffidentem: in febre quidem variolosa, nec non illis, quæ narium hæmorrhagia soluntur illum subinde obseruare licet, sed ante diem criticum *vid. PEL. in obseruat. clin. do. 172 1. p. m. 7. RIVER. p. m. 45 1. ETIMVLL. p. m. 248* & quidem in variolosa post diem septimum obseruatur, quo tempore in signis faciei intumescencia oriri solet & hinc nititur fundamento *Sis 17, 8.* indicato. Quæ autem in febre hæmorrhagia narium terminanda occurrit, dependet a sanguinis ad caput congectione: dum enim per carotidis internæ ramos ad narium radices copiosius adfluit sanguis, jugularibus aut ejus ramis paullulum contractis vel compressis, per alios hujus arteriæ ramos ad aurem internam turgidi ad hæc officula mouenda inepti redduntur, & inde auditus difficilis originem trahit. §. 11. Sed cum hæc auditus difficilis genera ante crisin, consequenter non in febrium acutarum declinatione existant, §. 14. de illis non expedit plura differere.

Supereſt *VIR ILLVSTRIS* atque *MAGNIFICÆ*, vt *TIBI* omnem felicitatem præsertim felicissimum diem natalem adprecer. Hoc die preces pro salute *TVA* fundere non obliuiscar, vt summum numen *TE* ad seros annos vsque incolumem porro conseruet, vtque *TIBI* vires & quæuis bona largiatur. Ita fiet, vt multi mecum summam Dei clementiam laudaturi sint. Etenim merito salutandus es totius orbis litterati decus, Medicorum princeps, ægrotantium atque pauperum selamen & omnium bonorum præsidium. Impius fane sit, qui *TE* pia mente non veneretur. Ego quidem *TE* nunquam non summa pietate & summo amore profecutus sum. Atque ita spero fore, vt me impolterum fauore *TVO*, quod obnixè rogo, itidem digneris. Vale. Dabam Altonæ die IV. Calend. Martii MDCCXLI.

Ma 933a

II. 40

f

TA → OL

ma 1 Stück ord. Rich

f₅

72

DISSERTATIO EPISTOLARIS

QVA

VIRO

ILLVSTRI, MAGNIFICO ATQVE EXCELLEN-
TISSIMO

FRIDERICO HOFFMANNO

SERENISSIMI REGIS PRVSSICI

A CONSILIIS SANCTIORIBVS ET ARCHIATRO, ACADE-
MIÆ FRIDERICIANÆ SENIORI ET PROFESSORI MEDICINÆ PRÍ-
MARIO, COMITI PALATINO CÆSAREO, SOCIETATIS IMPERATO-
RIÆ CAROLINÆ, PETROPOLITANÆ, BRITANNICÆ
ET PRVSSICÆ SODALI

DIEM NATALEM LXXXII

DIE V. NON. MARTII.

FAVSTISSIMO SIDERE RELVCENTEM
GRATVLATVRVS

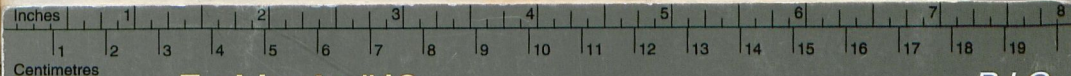
DE

AVDITV DIFFICILI QVI IN FEBRIVM
ACVTARVM DECREMENTO SÆ-
PIVS OBSERVATVR

PAVCA PRÆFATVS EST

JOACHIMVS FRIDERICVS BOLTEN
DOCTOR MEDICVS.

ALTONÆ,
OPERIS HVLLIANIS.

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

